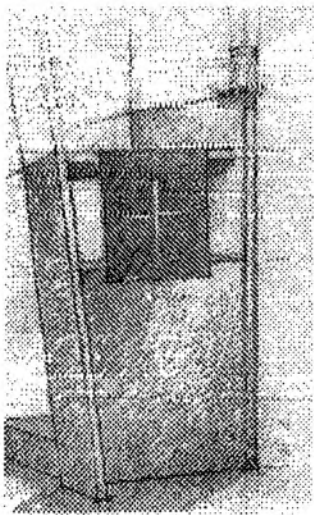

HétzHárs

A csillaghegy-békásmegyeri evangélikus gyülekezet levele, 2002. pünkösöd

Jaj nektek, képmutatók

„Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, mert bejártok a tengert és a szárazföldet, hogy egyetlen pogányt zsidó hitre térítsetek, és ha ez megtörtént, a gyeheña fiává teszitek, kétszerte inkább magatoknál.” Mt 23,15

A világ életében szerettem a Máté írása szerinti evangélium 23.

fejezetét. A tartalmáért is, a ritmusáért is, de leginkább a szándéka okán: ez a szöveg vigasztalni akar. Bátorítani azokat, akik akkor sem hajlandóak gyűlölködni, ha elleneik méltatlan és embertelen káromlása minden felől rájuk szakad. Nem azért, mintha nem tudnának, hiszen jól ismerik az érzést, a gyilkos indulatot, mely önérzetet, pszichés biztonságot, a teremtés jóvoltába vetett

bizalmat egyaránt tönkretenni tör. Nem teszik, mert kisszerű és ízléstelen és savanyú szagú. Jézus tanítványaként nem gyűlölünk senkit, haragudnunk azonban szabad. Alkonyatig - az apostol értelme szerint.

Jézus szavai arra bátorítanak: olcsó, hazug módon ne tüsténkedjünk a képmutatók dáridójánál. Soha nem lesz a világ nélkülük való, de senki sem kényszeríthet bennünket arra, hogy meghunyászkodjunk a vallási vagy politikai kóklerek és csepűragók előtt.

2002 pünkösödjé van, és riasztóan örömtelenek a hivatalosak. Pedig pünkösöd van: a láthatatlan és a látható, a szélnél szabadabban fúvó lélek teremtette közösség ünnepe. A találkozás, a párbeszéd, a szóértés nagy alkalma ez, a diadalmas lélek jeles napja. S bár jó lenne az örömtől olyaná lenni, mint kik édes bortól részegedtek meg, most se feledjük Jézus vigasztaló és bátorító jait: nekünk muszáj józannak maradnunk.

Május 12-én volt tíz éve annak, hogy Nagy Attila meghalt. Ki volt ő – tűnődtem Kecskeméten a sírja előtt. Művész, politikus, forradalmár? Szabad ember, nagy hitű s nagy haragú lázadó, ki mert élni is, halni is. Akinek a színház volt az élete, s akinek az élete sohasem vált képmutatóvá. Micsoda ellentmondás, vagy tán csoda ez, nem tudom. Este a színházában megnéztem Moliére Don Juanját. A XVII. századi művet Petri fordította, Bodolay rendezte. Nem a színészek, nem a kellékek, inkább a játék, s még jobban Don Juan monológja, mely visszaidézte a művészt, Nagy Attilát is, Moliére-t is, Illyést is, Petrit is. Mind halottak ők, s mégis mind élnek. Élteti őket, miképpen Jézust is, szent haragvásuk a képmutatók ellen.

Donáth László

„Ez ma már nem szégyen. A képmutatás divatos bűn, és a bűn, ha divatos, erénynek számít. Manapság a leghálásabb szerep az erkölcsös embert játszani. A hivatásos képmutatásnak hihetetlen előnyei vannak. Ez az a műfaj, ahol a csalásnak kifejezetten respektusa van: ha rá is jönnek, akkor sem mer szólni senki. Minden más emberi gyarlóság szabadon támadható, de a képmutatás kiváltságos bűn. Betapasztja az emberek száját, és így fejedelmi büntelenséget élvez. A színlelés külön társadalommá kovácsolja a játszma összes szereplőjét. Aki egyet megtámad közülük, az mindegyiket támadja. El se hinnéd, hány olyat ismerek, aki ezzel a taktikával leplezi korábbi botlásait. Hiába látod át az intrikáit, hiába tudod, ki is ő valójában, nem veszi el hitelét a világ szemében.

Nem hagyok fel eddigi szokásaimmal, de mostantól óvatos leszek. Bírállok mindenkit, és csak magamról leszek jó véleménnyel. Ha bárki csak egy kicsit is megbotránkoztat, soha meg nem bocsátom. Az ég képviselőjében állok bosszút, hitetlenséggel vádolom ellenfeleimet, rájuk szabadítom a tolakodó vallási örülteket, akik anélkül, hogy tudnák, miről van szó, majd nyilvánosan támadják meg és sértegetik őket, önkényesen ítékeznek fölöttük. Így húzhatunk hasznot az emberi gyarlóságból. Akinek van esze, az alkalmazkodik a század bűneihez.”

Moliére

Pünkösöd

Pünkösöd mozgó ünnepe húsvét után ötven nappal, a május 10. és június 13. közötti időben lehet. Pünkösödöt már az ókeresztények is az egyház születésnapjának tartották. Pünkösödhöz számos kereszténység előtti, tavaszi szokás kapcsolódott a magyar néphagyományban, mint például a *pünkösdi királyválasztás*, a *pünkösödölés*, illetve *pünkösdi királynéjárás*.

Sok népszokásról tilalmazása révén értesülünk. Így van ez a pünkösdi szokásokkal is. Például a csetneki evangélikus zsinat 1594-ben így rendelkezett: „Pünkösöd napján régi szokás szerint királyt választani, táncolni és játszani mindenkinek megtiltatott.” A Csíksomlyóson 1692-ben hozott egyházi rendelkezés értelmében „Eleitől fogva régi időben is mindenkor tilalma volt a sátoros ünnepeken való táncolásnak, királynéasszony ültetésnek, mely pogányoktól maradt szokás ezután is tilalmas.”

1770-ből pedig Tessedik Sámuel szarvasi evangélikus lelkész a májusi fák templomba való bevitelének tilalmáról számol be: „Beszüntették az ún. májusi vagy pünkösdi fák felállításának szokását. A tanítók tanítványaik segítségével ősidők óta fákat szoktak kivágni pünkösöd előtti napon a kertekben és szőlőkben, s azokat nagy zenebonával a templomba vitték, hogy a sok ember számára amúgy is egészségtelen templomi levegőt még jobban elrontsák! Mily szorongó, aggódó lélekkel ülhetett pünkösödkor az áhítatos faültető a levegővel megtöltött templomban, s mint fürkészte kémielő szemekkel az ott álló májusi fákat! Egyszerre csak elborult szeme és arca, amint szép karcsú gyümölcsfákat pillantott meg azok közt és végül saját három-négy éves szépen gondozott oltványaira ismert... Oda volt egész pünkösdi áhítata, nem gondolt másra csak szemei előtt a templomban álló ellopott fácskáira, és ezt a reá és másokra oly kárthozó, gyalázatos pünkösdi játékot, ezt a legsötétebb századokba illő ostobaságot Szibériába kívánta.”

Tessedik Sámuel tiltotta a zöld ágak hevitelét a templomba. A XVII. századi evangélikus zsinat még megtartandó szokásként rendelkezik arról, hogy a diákok pünkösödkor zöld gallyakkal ékesítsék fel a szent épületeket. Ez azonban ne lövöldözéssel vagy szertelenséggel történjék, hanem énekléssel. A szokás szívósan élt tovább. Kölcsházán (Szatmár m.) 1942-ben „Templomi helyi szokás: pünkösödkor a templomot zöld gallyakkal és virágokkal díszítik. Az oltárt teljesen virágba borítják a térdeplőt is. Ez a szokás református atyafiaknál is megvan ott zöld gallyakkal díszítik a templomot.” A Tápió mentén Mende községben az evangélikus templomban pünkösöd szombatján elhelyezett fákat felszalagozva, fehér kendőkkel díszítik, az asszonyok, és a férfiak padja előtt, az oltárkerítést pedig főként pünkösdi rózsával.

A tavasz jelképét, a *zöld ágat* pünkösöd hajnalán a lakóépületekre, istállókra is kitűzték. Volt, ahol ezzel a gonosz, ártó hatalmakat vélték elhárítani, de szerte

Európában a pünkösöd szimbólumaként azzal a magyarázattal díszítenek zöld ágakkal, hogy erre száll majd pünkösödkor a Szentlélek.

Többnyire lovasversennyel vagy más ügyességpróbával választott *pünkösdi király* hatalma általában egy esztendeig tartott. Addig hivatalos volt minden mulatságra, lakodalomra, ünnepségre, ingyen ihatott a kocsmában. A pünkösdi királyválasztásról még a két világháború közötti időből is vannak leírásaink a Balaton mellékéről, Salgótarjánból. A pünkösdi királyválasztás szokása nem köthető felekezethez.

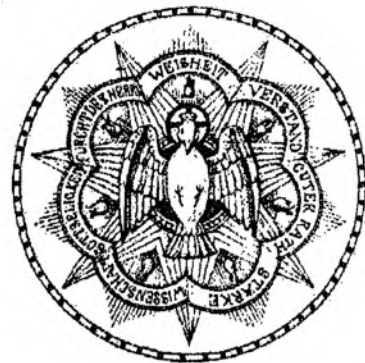
Pünkösöd a *konfirmáció* kedvelt időpontja, különösen a szlovák gyülekezetekben. (A másik gyakori konfirmációs ünnepnap áldozócsütörtök, Jézus mennybemenetelének ünnepe.)

A már konfirmált legények ún. *legényavatása* is köthető pünkösödhöz (Pl. Nagygeresden). Ilyenkor borral vagy pálinkával öntötte le az avatandót az ún. *keresztapa*, azaz egy idősebb legény. A felavatott legény ettől kezdve teljes jogú tagjává vált a legénybandának: részt vehetett a mulatságokon, udvarolhatott, kocsmába járhatott.

A *pünkösdi királynéjárás* a Dunántúlon az 1960-as évek közepén még élő szokás volt. Általában négy nagyobb lány vezetett házról házra egy kisebbet, akit fehér ruhába öltöztettek, a fején koszorút viselt, kezében kosarat vitt rózsaszirmokkal. A házaknál engedélykérés után énekeltek: „*Elhozta az Isten piros pünkösöd napját, mi is meghordozzuk királykisasszonykát...*”. A megfelelő szövegrésznél - „*Hintsetek virágot az Isten fiának...*” - a kiskirálynő a kosarából virágszirmokat hintett. Gyakran énekeltek „*A pünkösödnék jeles napján...*” kezdetű egyházi népéneket is. Az ének végeztével pedig két lány magasra emelte a kiskirálynőt: „*Ekkora legyen a kendtek kendere!*” felkiáltással. Egy nemespátrói (Somogy m.) leírás az 1930-as években arra hivatkozik, hogy ebben a régi evangélikus kuriális községben azelőtt ötven évvel volt szokásban a pünkösödölés és a kiskirálynőt *cucorkának* nevezték. A háziaktól lisztet, tojást, sőt, zsírt gyűjtöttek. Az adományokból a cucorka házában rendeztek lakomát rántottából.

A három nagy ünnepen szokás volt az ún. *oltárkerítés*, mely a Nagyszombatól 27 km-re fekvő oltszakadati evangélikusoknál rendkívül archaikus módon megy végbe ma is. Először a férfiak kezdik és szigorúan életkor szerint, egyenként egy 18. századi óntálba helyezik az adományaikat.

dr. Tátrai Zsuzsanna

Barabbás

Barabbás a többszörös rablógyilkos, gátlástalan elkövetője a legsúlyosabb bűnöknek, aki nemcsak arra szólította fel a tisztos polgárokat, hogy akasszák fel magukat, hanem sokszor közre is működött haláluk előidézésében, Krisztus keresztfeszítése után szabadult. Mert Pilátus nem mert ellenszegülni a nép akaratának, amely őt tartotta életben a kétesértékű rabbi ellenében.

Barabbás szabadulása után elindult felderíteni az általa olyan jól ismert jeruzsálemi alvilágot. Orgazda barátaival és gyilkos ismerőseivel találkozott. Meglátogatta néhány prostituált munkavállalóját. Kétes erkölcsű ismerőseitől valami olyan csodaféléről értesült, ami felkeltette érdeklődését az iránt a rabbi iránt, aki élete árán az övét váltotta meg. Merthogy először fordult elő, hogy a népharag nem ellene fordult, hanem az valamiféle más, tanítást propagáló, és nem közönséges bűnöző alvilági tagtársának életét vette el. Ez egy kicsit összezavarta. Elkezdte keresni a megfeszített ember nyomait, sírját. Nem volt nehéz dolga, hiszen az alvilág minden felvilágosítással szolgálni tudott számára.

Amint odért a sziklásírhoz, amelyet valami általa meghatározhatatlan indítatásból egyik jeruzsálemi előkelőség spendírozott a neki ismeretlen holt számára, csodálkozva tapasztalta, hogy a szarkofág teteje félrefordított állapotban csüng, és a sír üres. A sziklaüreg másik oldalán hirtelen felfedezett egy ismerős női alakot. Magdus volt az, a jeruzsálemi élet egyik kurtizánja, aki félmeztelenül szokott táncolni a tereken, és számolatlanul vitte utána kundsajtjait éjszakai nyugvóhelyére. Odament hozzá, és megkérdezte őt:

Hol van a halott?

- A halott feltámadt, hogy néhány ezer évet éljen - válaszolt Magdaléna.

- Halálával megváltotta az enyémet - mondta Barabbás.

- Sokezer lelket váltott meg - válaszolta Magdaléna.

- Nem értem, de érzem, hogy itt valami történt - mondta Barabbás.

Magdaléna odahajolt hozzá, és megcsókolta - a homlokát.

Barabbás pedig nem a sokszor megismert test után nyúlt, hanem csókot lehelt a kurtizán kezére...

Sz. Nagy Csaba

Hársunk gyökere

Beszélgetés Ilonka nénivel, Szatmári Gézánéval

— *Barabbás országtóan szeretem a kertet, a szabadban kint lenni. A legkedvesebb nekem...* — nevet Ilonka néni,

miközben bekísér, és én csak ámulok, hogyan győzi a kemény fizikai munkát, ami kedves hobbijával jár. A kert, ahogyan a hosszú parasztház is, kettéosztott. Ilonka nénié a hátsó rész. Le se tagadhatná: a kapu utáni betonudvart frissen kapált föld követi, a nefelejcs, az árvácska és a pünkösdi rózsa boldogan virul a virágba borult mandulafa alatt.

Ilonka néni, Kosárszky Ilona Szákszendén nőtt fel, Komárom megyében. Tizenhárom éves korában, 1933-ban kerültek fel Pestre. Az V. kerületben kezdődött fővárosi élete, először a Magyar Hajó- és Darugár fénymásoló csoportvezetője volt, majd hosszú évekig – a cég megszűnéséig – dolgozott a Budapest Kötőnél, később Római fürdőn mint orsózónő. A szó megüti a fülemet.

– Sosem hallottam ilyen foglalkozásról. Létezik még?

– *Megszűnt. Fonállal dolgoztam, kerekekkel. Hosszabb volt a gép, mint ez a lakás, és azon dolgoztam éveken keresztül. De én dolgoztam volna még... A mai napig is ott lennék, így szerettem!*

Első férjével még Szákszendén ismerkedett meg. Mikor róla mesél huncutul, felcsillan a szeme.

– *Én utánam feljött Pestre. Itt laktunk aztán albérletben, takarításért. Huszonegy évesen mentem hozzá.*

Szabómester volt, az ő inasa lett Ilonka néni második férje. A család Csillaghegyre költözött, majd 1981-ben Békásmegyerre. Ilonka néni három gyermek édesanyja, négy gyermek nagymamája és öt gyermek dédmamája. A gyerekek vidéken laknak, ritkán látja őket. Ilonka néni, mióta Csillaghegyre költözött, hűségese gyülekezeti tag. Több papot is megélt.

– *Hogyné! Volt a Benkő tisztelendő úr, előtte volt a Kaposvári. Az esketett minket össze a második férjemmel, akkor ott laktunk Csillaghegyen az állomás háta mögött. És utána jött apukád. Nála lettem presbíter. Amikor a Pali bácsi. De már előtte is hűségesek voltunk a templomhoz. Minden csütörtökön mentünk takarítani. Vasárnaponként pedig istentiszteletre.*

Pali bácsi – Lekeney Pál – volt a csillaghegyi gyülekezet lelke. Gondnok volt és kertész, ha kellett énekszámokat cserélt, ha kellett harangot húzott.

– Hol ismerkedtek össze?

– *A templomban.*

– Igazi barátság lehetett.

– *Nagyon aranyos volt mindig. Ő ásta a kertet. Amíg tudott, mindig jött. Emlékszem, mikor utoljára jött, júniusban. Akkor azt mondta: "Ilona! Itt hagyok egy sarlót neked meg egy kislőrészt, de ne add oda senkinek!" És többé nem láttam. A következő héten meghalt. Még a férjem is megsiratta. Nem volt bőbeszédű. "Ilona, menjünk dolgozni!" – mondta. Mert ő ilyen volt. Én még az ő életében botra kerültem, hogy lecsúszott a*

kettes és a négyes csigolyám. Akkor a csípőm is annyira tönkrement, hogy négy centivel volt rövidebb a lábam, csak műtétkor húzták ki. Onnantól én már nem jártam takarítani.

– Mi kötötte ennyire erősen a templomhoz?

– Örömmel mentem mindig, olyan kedves, jó közösség volt, hogy örültünk egymásnak. Nagyon rendes, jó hívők voltak, és szerettük egymást. Azóta az emberek kicserélődtek és meghaltak. Én nagyon szerettem az embereket.

– Ilonka néni ugyanazt az utat tette meg, mint a templom – Csillaghegy, majd Békásmegyert –, igaz, két évtizeddel korábban.

– Meg is sirattam a templomot, mielőtt eljöttünk onnan. Mégiscsak, az emlékek... De most már kezdem megszeretni itt. Sokkal több a gyülekezet itt, mint ott volt. Most, hála Istennek, szép számmal vagyunk. Csak az elején volt furcsa. Hiányzik az a szép szentkép a templomból. És a szószék is hiányzik.

– De megépült az orgona.

– Az csodálatos! Az mindent, mindent pótol! De azért egy kereszt kellene középre... Hogy nekem miért nincs annyi pénzem, megcsináltatnám!

Ilonka néni elárulta nekem, hogy megnyugvást az öregotthontól vár, mely egyelőre még csak papíron él. De nagyon bízik benne.

–Hát, ha elkezdik, akkor majd megy gyorsan. A templom is mihamar fölépült... ragyogóan.

– Gondolom, az öregotthonban is lesz kertescskéje...

– De jó lenne! Csak egy kis virágos..., és azt otthagyni emléke... Istenem, de holdog lennék!

Donáth Mirjam

HÉT HÁRS

A Csillaghegyi Evangélikus Egyházközség levele

Parókus lelkész: Donáth László,

Segédlelkész: Fülöp Attila

A gyülekezet igehirdető munkatársai:

Görög Tibor nyugdíjas lelkész,

Gálos Ildikó, Thurnay Béla, Bozóky Éva

Felügyelő: Dr. Breuer Katalin

Cím: 1038 Budapest, Mező u. 12.

Tel: 368-6118, Fax: 240-3771, Mobil: 06-20-3989-059

E-mail: breuer@mail.matav.hu

**Adományokat az OTP 11703006 – 20013365
számlaszámra várjuk**

ISTENTISZTELETI REND

Békásmegyert (1038 Mező u. 12.):

minden vasárnap de. 10.00 órakor.

Az úrvacsorát a hónap 1. és 3. vasárnapján, valamint pünkösd mindkét napján megünnepeljük.

Piliscsaba (Bétel otthon, Széchenyi utca):

a hónap 2. és 4. vasárnapján de. 10.00 órakor

Pilisvörösvár (református templom):

a hónap 2. és 4. vasárnapján du. 2 órakor

Solymár (József Attila utcai református templom):

május 19-én: du. 16.00 órakor

Ü N N E P I A L K A L M A I N K

május 19., pünkösd vasárnapja

10.00 órakor istentisztelet, igét hirdet: Donáth László

május 20., pünkösd hétfője

10.00 órakor istentisztelet, igét hirdet: Bozóky Éva

május 26., vasárnap

összegyülekezés napja

10.00 órakor istentisztelet, igét hirdet:

Takácsné Kovácsné Zelma

Elhangzik Bach g-moll szonátája orgonára és fuvolára

„Irgalom, édesanyám, mama, nézd, jaj kész ez a vers is!”

Kertész Ákos előadása József Attiláról

Bartók Béla népdalfeldolgozásait

Pál Diána (zongora) és

Farkas Tamás (fuvola) adja elő.

16.00 órakor vecsernye, igét hirdet: Donáth László

június 2., szentháromság ünnepe

10.00 órakor: Istentisztelet, igét hirdet: Fülöp Attila

június 16., vasárnap

összegyülekezés napja

10.00 órakor az istentiszteleti szolgálatot ifj. Hafenscher Károly végzi, igét hirdet: Frenkl Róbert

A nap vendége: Bodor Pál (Diurnus), aki sajtóról és szabadságról disputál a gyülekezettel

16.00 órakor vecsernye, igét hirdet: Fülöp Attila

június 23., tanévzáró istentisztelet

10.00 órakor istentisztelet, igét hirdet: Donáth László

Piliscsaba:

16.00 órakor szeretetvendégség a SILO-ban

NYÁRI TERVEK

augusztus 26 – szeptember 1.

ifjúsági és családi bibliodráma tábor

Nagybörzsönyben,

a Budai Evangélikus Egyházmegye házában

Táborvezetők: Donáthné Muntag Ildikó és

Naszályi Márta